

ОПИТ ЗА МОДЕЛИРАНЕ НА ОБРАЗА НА ЖЕНАТА В ИСПАНСКОТО ЕЗИКОВО ПРОСТРАНСТВО

Миткова, А. *Жената и езикът в испанския социокултурен контекст.*
София, Университетско издателство „Свети Климент Охридски“. 2013. 200 с.

Димитър Веселинов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Книгата на А. Миткова е посветена на темата за взаимоотношението между социалната идентичност и моделите на комуникативно поведение на жената в испанския социокултурен контекст. Акцентът е поставен върху начините за изграждане на женската социално-полова идентичност чрез езиковите употреби и социокултурните фактори, които участват в този процес. Няма съмнения по отношение на актуалността на темата, която се вписва в обширната проблематика, представляваща обект на джендър-изследванията.

Книгата е структурирана в две части, всяка от които съдържа по две глави и завършва с обобщения и изводи.

В първата част, озаглавена „Пол и език“, авторката представя социологическите и социалнопсихологическите теории, оказали решаващо влияние върху съвременната джендър-лингвистика, и прави критичен преглед на основните научни направления, засягащи отношенията между пол и език. Специално внимание се обръща на социалния конструктивизъм и на теорията за социалната идентичност. Чрез солидни аргументи А. Миткова определя като най-съвременен и перспективен подход за изследване на поставения проблем дискурсивното конструиране на социално-половата идентичност. Това означава полът да се разглежда като част от социалната идентичност и като динамично явление, което се конструира в процеса на ежедневното комуникативно взаимодействие.

Във втората част на книгата („Дискурсивно изграждане и укрепване на женската вътрешногруппова солидарност в испанския социокултурен кон-

текст“) авторката насочва вниманието си към единството между социокултурните и речевите аспекти на социалната женска идентичност и начините за дискурсивно изграждане и укрепване на отношенията на групова солидарност. В първата глава на тази част проблемът се ситиуира в рамките на испанския социокултурен контекст и като необходимо предварително условие, преди да се пристъпи към анализ на дискурсивните механизми за актуализиране на социалната женска идентичност, се поставя характеризирането на приетия и наложен в испанската културна традиция модел за женски комуникативен стил и на представите за женска социална идентичност. За да се разкрие природата и да се проследи еволюцията на социокултурните стереотипи, на първо място са представени идеологическите модели на християнските религиозно-митологични системи и схващанията на някои представители на древногръцката философия, основополагащи, както посочва А. Миткова, за западноевропейското патриархално мислене, чийто носител е и испанското общество. Особен интерес за българския читател представлява предложеният след това лингвокултурологичен анализ на най-разпространените стереотипни виждания за женската реч в испанската култура. Като източници на информация са използвани различни устни фолклорни форми (пословици, поговорки и анекдоти) и произведенията на някои от най-значимите представители на испанската литература от Златния век. Главата завършва с диахронен преглед на испанския XX в., който авторката определя като „последният и решаващ период за оформянето – запазване, прекрояване или отмиране – на стереотипните схващания и предразсъдъци за женското речево поведение и на оценката, която то получава в контекста на новите социални роли на жената в условията на съвременното общество“ (с. 10 – 11).

Втората глава („Дискурсивни механизми за актуализиране на социалната женска идентичност в съвременния испански социокултурен контекст“) авторката посвещава на начините, по които жената си служи с езика за актуализирането на своята социална полова идентичност като акт на проява на вътрешногрупова солидарност. Изграденият в рамките на социалния конструктивизъм интердисциплинарен модел за анализ на езиковия корпус представлява умело съчетание на постиженията на социалната антропология, етнографията на речта, интеракционната социолингвистика, анализа на дискурса, лингвистичната прагматика и стилистиката. Изследването се базира на богат емпиричен материал – корпусът включва фрагменти от записи на спонтанна диалогична реч и писмена продукция (литературни източници, интернет форуми, уебблогове). Основната цел, която си поставя авторката, е да установи социокомуникативните цели, стратегиите на вежливост и езиковите средства за актуализиране на женската идентичност в дискурса. Това се постига чрез обвързване на комуникативните цели с желанието

за изграждане на собствения социален образ, чрез открояване на системно прилаганите в дискурса стратегии на вежливост, насочени към осъществяването на комуникативните цели, чрез прагматичен и стилистичен анализ на речевите механизми за реализация на тези стратегии, чрез обвързване на избора на дискурсивни стратегии и механизми с параметрите на социалната ситуация и чрез анализ на съвместното функциониране на женската идентичност и другите активирани компоненти на социалната идентичност при изпълнението на конкретните социални и ситуационни роли. Авторката анализира предпочитаните от жените дискурсивни механизми за актуализиране на социално-половата им идентичност, като следва разграничението между стратегиите на фатично общуване (привличане на вниманието на събеседника и контрол върху протичането на речевото взаимодействие) и смяната на комуникативните роли, от една страна, и стратегиите атенуация и интензифициране на илокутивната сила на речевите актове, от друга. Тази глава завършва със систематизирането на дискурсивните стратегии и езиковите механизми за осъществяването на глобалната комуникативна цел – актуализирането на социалната полова идентичност като акт на идентификация с групата в процеса на социално взаимодействие.

AN ATTEMPT FOR MODELING THE IMAGE OF WOMAN IN THE SPANISH LANGUAGE SPACE

✉ **Prof. Dr. Dimitar Vesselinov**
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
Sofia, Bulgaria
E-mail: d_vesselinov@yahoo.fr